

CRVENI BARJAK

GLASILO SOCIJALNO-DEMOKRATSKE STRANKE U DALMACIJI.

Bijeda se ne rađa iz zlobe kapitalista, već ogjavim socijalnim sistemom, privatnim vlasništvom; stoga mi ne propovjedamo mržnju prema osobama, ili klasi bogataša, već naprosto zagovaramo prijeku potrebu jedne socijalne reforme, koja bi za temelj ljudske zajednice postavila zadržno vlasništvo.

C. Prampolini.

Izlazi svakog 1. i 3. utorka u mjesecu.

Pojedini broj 10 filira. - Pretplata iznaša na godinu K 3:20; na pol godine K 1:60. Za inozemstvo na cijelu godinu K 6:40; na pol godine K 3:20. Pretplata se plaća unaprijed. Pisma i novci šalju se na druga F. Pazinovića u Spljetu. - Vlasnik, nakladnik i odgovorni urednik Ivan Angelichio. - Administracija i uredništvo: Savez među radnicima, 208. — Pučka Tiskara - D.r V. Iljadica i drugovi.

Drugovi!

Prigodom našega kongresa i boravka u Splitu stranih delegata, na drugi dan Uskrsa održat će se u 9^{1/2} sati prije podne u dvorani kinematografa „Elektra“, (g. Karamana).

Veliki javni radnički zbor

sa predmetom rasprave:

Nužda radničke organizacije i socijalističke borbe.

Na zboru će govoriti odaslanici: Etbis Kristan iz Ljubljane, Vitomir Korać Zagreba, i jedan drug iz Sarajeva i t. d.

Provedite, drugovi, živu agitaciju u radionama, u obitelji, u sastajalištima sa prijateljima i poznanicima, da ova skupština ispane što veličanstvenije; da bude plodna oranica gdje će predstavnici jugoslavenskog socijalizma obaviti obilatu sjetvu ideja i neka istodobno bude manifestacija naše snage i borbenog raspoloženja,

Drugovi, svi na skupštinu! Povedite sobom braću svoju! Sve što u ovom svijetu pati od nepravice, grdobe nasiljstva i bijede — neka bude onaj dan na nogama!

Oj drugovi, drugarice
Ded na jata hrl'mo amo
Za slobodnim st'jgom samo
Budućnosti sjaje žar!

Da! Samo crvena zastava može da simboliše otkup radeće sirotinje; samo socijalistička borba može da donese boljih dana najamnom radništvu; samo radni narod svijestan svojih prava prozret buntovnim idejama socijalizma može da digne svoj gromki glas i da potrese prijestoljima, altarima i wertheinovkama — u svetom savezu protiv mira sreće i dobrostanja radnog naroda!

Još su u svačijoj pameti zadnji dogodjaji; još srdašca majkâ, suprugâ, otaca krvave; još je bijeda u mnogim kućama druga i kraljuje — jer se otimalo suprug i muža, otcu sina, curi vjerenika, majci djecu svoju! To se radilo u ime državne nužde.

«E dobro! Kada smo još slabi pa se nekim državnim nuždama ne možemo da otmemo, treba da vidimo jesmo li dosta jaki da iznesemo naše građanske i radničke nužde i da ih nametnemo državi. Treba da pitamo kakovo dobro nama jamči austro-ugarska država; što ima u njoj za nas sveta i dragocjena da se upropašćuju milijoni obitelji, obrt, trgovina, te naše ekzistencije izlaže pokolju, a ako nema dali misli da stvori, jer robovi nećemo da budemo, nego građani.»

«Treba da narod zna od kuda bijeda, od kuda skupoća, od kuda vojnički tereti, kakov je porezni sistem, tko ga nameće a tko ga snajša; treba da narod zna kakova prava imamo a krnje nam se; koje su naše tražbine a država ih zabacuje jer da nema sredstava dok milijarde narodnog novca nekažnjeno rasiplje.»

Do sada se radilo što se htjelo sa našim životima i imanjem — više toga neće, ne mora da bude!

Do sada su sablja i policijska samovolja bile pravilo u državi — sada nastupaju pravilna vremena, te narod ulazi u svoja prava i mora da se njegova čuje!

Svi na skupštinu, dakle, da progovorimo, da reknemo kako nam je, i označimo još jednom kojim putevima socijalizam kreće i koja sredstva rabi u boju protiv izrabljivanja i tiranstva.

Da živi Socijalizam, jedini zaštitnik i odkupitelj naroda!

Politički odbor. — Medjustrukovni odbor.

Dnevni red III. kongresa radničkog pokreta u Dalmaciji.

1. a) Otvorenje kongresa. — Historijat radničkog pokreta u Dalmaciji: *Jakov Gabrić.*
b) Biranje predsjedništva:
c) Ovjerovljenje mandata.
2. Spor između soc. dem. stranke i strukovnih organizacija u Dalmaciji i centralne uprave soc. dem. stranke i centralnih organizacija u Beču. Referent: *Jakov Gabrić.*
3. Politički položaj i stranke u Dalmaciji. Referent: *Jerko Dorbić.*
4. Štatut stranke i političke grupe u Dalmaciji.
5. Štampa. Referent: *Jerko Dorbić.*
6. Eventualije.
7. Organizacija: sadanje stanje i budući rad. Referat: *Vinko Tomljanović.*
8. Okružne bolestničke blagajne u Dalmaciji. Referenti: *Frane Pasinović, Krsto Gojun i V. Zrinski.*
9. Štatut pokrajinske strukovne komisije.
10. Biranje pokrajinskog megjustrukovnog odbora.
11. Eventualije.

Kongres će se održavati u prizemlju nove zgrade g. Vidovića, na Dobromu. Početak strogo na 9. sati.

Kongres će se održavati na temelju § 2 prava sastajanja.

Svi drugovi, pripadnici strukovne ili političke organizacije imaju pravo da prisustvuju kao gosti, ali moraju da — na vrijeme sve do u subotu 22 t. mj. dignu osobni poziv kod druga Frana Pasinovića u društvenim prostorijama. Poziv će se morati pridržati i na svaki zahtjev izručiti. Koliko za dignuti poziv, toliko za prisustvovati kongresu treba imati knjižicu organizacije ili stranačku tekseru.

Split, 10.-III. 1913.

Politički i medjustrukovni odbor radničkih organizacija.

Zadatak raznih stranaka.

Ovaj smo članak bili napisali kao nastavak našim izvodima prigodom našeg odgovora šibenskom „Naprednjaku“, kada je ono bio ustvrdio da naš socijalizam nije ispravan. Pošto je „Naprednjak“ bio prošao mukom preko našeg odgovora, a i onako je prestao izlaziti — izostavljamo prigodni uvod i štampavamo članak u cjelosti radi doktrinalno-propagandističke sadržine.

Stranke. Sve stranke bi htjele da im ne bude natjecatelja. To je znak, da same nisu svijestne svojeg općenitog ili specijalnog zvanja. Ako jedna stranka smatra da se jedna druga može da odrekne svoje bitnosti ili da na sebe primi neprirodnu zadaću, to je znak da u jednom radu nema ozbiljnosti, došljednosti i poštenja.

Baš kod nas u Dalmaciji smo vidili da se ljudi proturavaju kroz sve moguće stranke, a stranke da se prilagodjuju ljudima i nemogućim odnošajima, a da se stvar smatra prirodnom. Očito je da su to pojave pojave političke neosvijestnosti, koje se ne mogu da obistinjuju kod socijalista, koji izobrazuju svoje mase u duhu svojih načela i usposobljuju ih za borbu, u načinu da budu same eksponenti i garancija čistoće pokreta.

Svaka stranka dakle mora da ima svoj razlog opstanka, svoj program, svoja sredstva borbe, svoje ciljeve.

Ciljevi stranaka. Svaka stranka ima svoje glavno obilježje, koje označuje glavno polje rada, odnosno glavni cilj svake stranke.

Italijanskoj stranci je glavni cilj da radi za interese italijanstva u Dalmaciji; *srpskoj* stranci da brani interesa Srba; *pravašima* da rade u smislu hrvatskog državnog prava; *klerikalima* da rade u korist interesa svećenstva i njihovog svjetovnog upliva; *konzervativcima* da rade u korist sačuvanja današnjeg društvenog uređenja, a protiv liberalizma; *naprednjacima* ili *demokratima* da rade u prilog napredka, a na temeljima demokratskim.

Svim tim strankama današnji red, današnje socijalno uređenje je polje i granica rada. Sve te stranke što hoće da specijalnoga postignu, traže u već opstojećim ustanovama. Sve te stranke imaju ili bi morale da imaju svaje općenito obilježje, a to je *vjera* ili *nacijonalizam*, dočim svaka ima svoje osobito obilježje, a to je *natražnjaštvo* ili *naprednjaštvo*.

Socijatislička stranka razlikuje se od svih tih gospodskih stranaka radi svojeg općenitog i osobitog obilježja. Općenito jer joj je obilježje rad za promjenu današnjeg uređenja, i to, rad koji duboko zasijeca u temelje, u sustav, u uređenje današnjega društva.

Sve ostale stranke ne diraju u sustav i temelje društva, dočim socijalizam cilja da iz temelja promijeni društvo, jer je duboko

uvjeren da dok se iz temelja stvari ne promijene neće biti pravice i dobrostanja za sve ljude.

Druge stranke, smatraju da je ovo današnje socijalno uređenje dobro, ali da mu valja nanijeti nekih promjena, a kada bi se te promjene provele, one bi se proglasile zadovoljnim. Obratno, socijalisti kažu: zlo stoji u temeljima današnjega društvenog uređenja, stoga valja sve iznositi na temelju pravice, jednakosti i slobode. *Osobito* obilježje socijalističke stranke je *razredna borba*. Naime na pravac stranke, na želje iste uplivišu i glavnu ulogu igraju *interesi* razredni, naime interesi radničke klase, koja pretežno sačinjava socijalističku stranku.

Materijalni i idealni interesi. Kako svak zna, mi stojimo na stanovištu materijalističkog naziranja svijeta i ljudskih djela. To se tumači tako, da materijalni interes pretežno upliviše na ljudski osjećaj i vlada ljudskim djelima.

Razumno je dakle da sve stranke koje smo nabrojili moraju da traže samo ono što treba njihovim članovima. Jasno je, ako su kolovodje, osnovatelji i uzdržavatelji hrvatske, srpske, italijanske, klerikalne i napredne stranke gospoda, ove mogu da zastupaju samo interese gospode. A pošto su siti neumjestno bi bilo da se bore za interese gladnih na svoju štetu.

Kao siti i dobrostojeći imaju svoje ideale u nacionalnom pogledu, da sačuvaju ili da steknu nešto na polju narodne borbe.

Radnici kao bezpravni potlačeni i izrabljeni dosljedno misle. Oni za nešto postići moraju da stupaju u boj na političkom i na gospodarskom polju.

Kada se bore za veći komad kruha i više odmora bore se protiv *posjednika nacionalista*. Kada se bore na političkom polju, bore se protiv *posjedujućim* koji radi svoga posjeda imaju pravo glasa i vladaju zemljom, pa se opiru neumućnim.

Neosporivo je da su interesi *imajućih* i *neimajućih* u oštroj oprijeci, a ti interesi pobudjuju i misli: imajućim kako bi sačuvali svoje interese; neumućnim: kako bi ih stekli.

Gospoda narodnjaci, italijani, naprednjaci i pravaši nisu ludi, niti mogu da reknu puku: ludo je da se boriš za sebe protiv nas. Oni stvaraju stranke **narodne** i time privlaču narod u svoju kolotečinu e da izgubi s vida svoje interese. I to se zbiva. Ali do kada? Dok narodu socijalisti ne otvore oči, dok ih ne osvijeste, dok im ne predoče svoje razredne interese.

Predpostavke. I kada bi sutra *pravašima* uspjelo da imaju svoga kralja, bilo bi u državi gladnih, bezpravnih, potlačenih i izrabljenih. Dakle narod nema što da očekuje od pravaške stranke.

Kad bi *italijanima* uspjelo da se u svim uredima ureduje italijanskim jezikom, plata radnika nebi se povisile, njihov bi položaj bio ropski svejednak i sve dokle ga

sami nebi ispravili. Dakle ni od italijana nema ništa dobra da narod očekuje.

Da *klerikalni* svijetom zavladaju nebi bilo veće nesreće za ljudski rod, a to bi značilo potpuno izručenje radnika u jaram kapitalista i silnika. Svačija je dužnost, a u prvom redu radnog naroda da suzbija upliv i moć klerikalizma.

Kada bi napokon *demokratima* ili *naprednjacima* uspjelo da u općinama i saborima bude zastupan narod, da se liberalizam proširi, oni ništa nebi uradili i ne mogu protiv današnjeg socijalnog uređenja i protiv zla i nevoljâ koje muče radni narod.

Naprednjaci kada bi pobijedili, postigli bi u *današnjoj* družbi oživotvorenje najveće svoje čežnje i poslije bi morali da postanu *konzervativci*, jer im za ničim drugim nije stalo.

Jasno je dakle da narod koji živi svojim radom mora da pripada samo socijalističkoj stranci, jer ona ima samo zadaću da se bori protiv svih izrabljivača, protiv svih stranaka e da narod svu svoju snagu uzmogne rabiti *danâs* za ispraviti svoj bijedni položaj, a *sutra* srušiti ovo nepravedno društveno uređenje i stvoriti drugo pravednije u kome bi imali upliva i moći oni koji rade i stoga da rade samo za sebe i da uživaju plodove svoga rada.

Radi se o tome: radni narod mora da stvori *svoju* stranku i da š njome štiti *svoje*.

Zaključak. Naprednjaci se varaju, ili svijestno šarlatanišu kada ističu svoju socijalnu zadaću. Oni su *demokratska* ali i *buržoaska* stranka, a ne *revolucionarna*. Oni nemaju ni interesa ni ideologiju da revolucionišu ovu družbu. Oni su jedna kao svaka druga gospodska stranka, koja ne dira u temelje današnjeg uređenja, jer same pripoznavaju dobrom i pravednom stvari osobnu imovinu.

Sve stranke imaju svoju zadaću. Neka je vrše! Imaju veoma veliko polje rada, ali neka se ne brukaju mećući na sebe krinku da se profurtimeše i neupućene zavedu.

To može da uspije medju nacionalistima, ne sa socijalistima.

Oni su *nacionalisti*; mi *internacionalisti*; oni su *demokrati* a mi *socijalni demokrati*; oni su *posjednici* a mi *proleter*, oni nikada jasno neće da reknu svoje ciljeve, a mi želimo da nikada ne možemo da dovoljno primaknemo sredstva da narod svestrano prosvijetlimo socijalističkim idealima.

Svak neka stoji na svom stanovištu; nek radi za svoja načela; neka se bori za svoje interese!

Mi socijalisti vazda smo i danas pripravni da dokažemo da je bolja i plemenitija i jedino koristna narodu socijalistička stranka i da je jedina ona kadra da odkupi čovječanstvo.

O stranačkoj pripadnosti i štatutima.

Nesredjene političke prilike u Austro-Ugarskoj štetno se odrazuju i na naš pokret u Dalmaciji.

Svakome je poznato da je socijalistička stranka u austrijskoj polovici monarhije razdijeljena na pet sekcija, postoje: *česka, poljačka, njemačka, italijanska i jugoslavenska* sekcija.

Ova dioba socijalističke stranke u sekcijama opravdava se (što je nužno i koristno), jer svaka sekcija obuhvata jedan narod i može da u dotičnom narodnom jeziku uspješnije razvije rad agitacije i organizovanja radećih masa naroda.

Kojoj sekciji mi pripadamo?

Mi pripadamo malo Trstu, a malo Ljubljani, odnosno i italijanskoj i jugoslavenskoj sekciji, a do slučaja ni jednoj ni drugoj.

Dalmacija od takovog uredjenja nema ništa da se okoristi, dapače je sputana.

U Dalmaciji, osim u Zadru, ne možemo napredovati nego sa hrvatskim jezikom. Uzalud nama slati amo tajnike i agitatore, koji ne poznaju naše prilike a i jezik jer ih radnici ne razume.

Takovi agitatori koštaju masno centralama, a nama ako ne škode — ne koriste.

List „Il Lavoratore“ razumi malo naših, a list „Zorja“ ni toliko.

Mi šaljemmo naš stranački porez u Ljubljani, jer nas ima u stranci 98% hrvata. Šaljemo i smatramo se pripadnicima jugoslavenske soc. dem. stranke, jer smo jugoslaveni i jer je to opstojeća forma stranačke organizacije, ali tako se još dugo ne može nastaviti. Ovako treba da bude, dok se stvari ne promijene.

Ako se po jeziku grupiramo, ili bi morali da budemo zajedno sa Zagrebom ili sa Sarajevom. Toga ne može da bude, jer Austrija ne da, ali preko političkih granica, mi se osjećamo jednima, jer nas živi i pisani jezik spaja.

Prilike su takove da ne možemo da budemo gdje nam je naravno mjesto. A mora da budemo gdje nam nikakove koristi nije.

Još u gorim su prilikama istarski socijalisti našeg jezika. Jednako nepotpuno shvaćaju italijanski i slovenski jezik, a u tim se jezicima agitira i namjerava da uzgoju radnike!

Pak ćemo se tužiti da nema napredka?!

Svakako, ako današnje stanje stvari nije u našoj snazi da promijenimo, niti je naš kongres nadležan da promijeni, na kongresu će se morati da uzme u pretres i ovo pitanje i da označi svoje stanovište.

S vremenom će se morati da stvori šesta sekcija za Dalmaciju i eventualno za Istru. A dok se to stvori trebat će da se nadje neki *modus vivendi* i *procedendi*.

Drug Dorbić već na kongresu u Trstu g. 1903 je istakao sve te manjkavosti i predložio šestu sekciju za Dalmaciju, ali njegovo mišljenje i razlozi nisu bili našli na razumijevanje.

Treba da navedemo da je drug Dorbić od kongresâ u Ljubljani i Trstu bio izabran u jugoslavenski i italijanski upravni odbor i tako je Dalmacija bila zastupana u obe stranke.

Kad je bio ponovno kandidiran u itali-

janski upravni odbor, nije se htio da primi a mandat u jugoslavenskoj ekzekutivi mu je izčezao, jer se iz Trsta bio preselio.

Od tog dana Dalmacija nema glasa niti veze ni sa Trstom ni sa Ljubljanom, a inače taj sistem nije mogao da funkcioniše.

Svaka stranka ima i mora da ima svoj štatut.

Koji je naš štatut?

Nikakovi ga pristaša nema. To jazo valja natrpati Ali koji će štatut biti pravomoćan za nas? — Ili ćemo si izraditi jedan poseban?

Što rekosmo za političku organizaciju, vrijedi i za strukovni pokret.

Četvrta i deveta točka na dnevnom redu našeg skorog kongresa i to pitanje valja da sredi.

Na rtu pera.

Gosp. Dušan Jankov imao je éacín obraz upravititi preko „Slobode“ jedno javno pismo našem drugu Jakovu Gabriću i pitati ga za razloge svog isključenja iz socijalističke stranke, jer da mu ih nikada stranka nije htjela da očituje. — Poslije 6 godina!

Jakov Gabrić mu je odgovorio i pritisnio ga na berlinu e da učini onakovu figuru kakovu jedino znaju „političari“ dinastije Jankovića.

Sveti nas bog očuvao i sve blažene gospe da bismo mi htjeli da polemišemo ili da dajemo važnosti jednomu Dušanu Jankovu, pa zato da pišemo ovu bilješku. Ne, ne. Mi pišemo samo za konstatovati ovo: Od kada se socijalizam pojavio u Splitu i Dalmaciji imao je vazda posla sa otcem i sinom Jankov. Ili otvoreno, ili tajno, ili sumnjičenjem, ili kleve-tanjem, ili rovaranjem, ili cjepidlačenjem, ili zlobom, vazda su nas morili: izmjenično otac i sin! Kafana Jankov je vazda bila urotničko gnjijezdo protiv radničkih organizacija, soc. stranke, radničkog pokreta i naših vodećih ljudi.

Svi se sjećaju da je otcu i sinu uspjelo da sa „Hrv. Radničkom zadrugom“ srušu prvi pokušaj socijalizma. Svak se sjeća koliko je Dušan Jankov mučio našu stranku i kako su ga radnici, koji ne zaboravljaju, gledali.

Dušan Jankov vazda je bio toleriran u stranci. Nikada ga nije susretalo povjerenje i prijateljska intimnost. Sve što je dolazilo od Jankova pobudjivalo je oprez, nepovjerenje, zabrinutost da nije zasjeda ili izdaja.

Ako se održao za neko vrijeme, držao se za pojas spasavanja, n. pr. Jakova Gabrića i njegove dobre naravi i ustrpljenja.

Dušan Jankov je htio da se vrati u stranku socijalističku. To je bilo moguće. Ali da se i vratio, trebao je mnogo godina rada i ustrpljenja, bez da se opet zamjeri i da si stvori atmosferu za ikakovi rad. Danas već Dušan Jankov mora da se uvjeri da o nekim pokušajima niti iz samilosti nema i ne može da bude govora. On zna da su vodje tolerantni, dobri i plemeniti i da se nikoga i ničesa ne boje — ali masa zna voliti i jako mrziti!

Mi na Dušana Jankova nismo kivni. Ako se sam pogleda na zrcalo, utisci fizične degeneracije jasno će mu govoriti o duševnoj kržljivosti. Njegovi moralni zapti ne funkcionišu; on nema snage da podvrgne autokritici svoje misli, namjere i djela. On je u morboznom duševnom stanju, pa se autosugestioniše: eno on je javno pisao i tužio se da su ga nepra-

vedno socijalisti iz stranke izbacili i bez reći mu razloge, — a tamo Jakov Gabrić mu kaže da je priznao zašto je bio tužen; donosi mu dan, sat i pred kim se branio; kako je uzeo podataka iz optužbe; kako je naveo svjedoke — sve! Dušan Jankov je bolestno čeljade. Žao mi je da nema nijednoga intimnoga prijatelja da mu rekne da za njega nije politika, nego svijestna njega D.ra Paštrovića; da mu se neće borbe i političkih jada, nego mir sanatorijuma. Mi znamo da se histeričarima hoće perioda vike i škandala...

Radnici i gradjanstvo znaju tko su Jankovići senior i junior. To bi moglo da bude i previše kao dokaz da močvara o kojoj se bavimo — zaudara.

Neka Dušan Jankov zna da je za nas dosta ono što smo ovdje rekli i da mu nemamo više šta da reknemo i od nas više da neće izvući ni riječi.

Ako će htjeti da jadikuje i da piše, upozorujemo liječnike i dušoslavce — na ovu novu vrst ezibicijonizma — na ezibicijonizam moralnih nevolja.

Primamo i rado uvrštavamo:

„Novi Život“, glasilo „Društva apstinencijata u Hrvatskoj i Slavoniji“ primili smo treći broj. U njem priopćuje dr. P. Fröhlich članak: Apstinencija i naše društvo i dr. Ivan Kiseljak zanimljivu raspravu: Alkohol i radništvo. Ostali dio lista ispunjavaju redovite rubrike: Apstinentski pregled (Naše novinstvo i N. Život. — Naša stvar na jednom pokladnom korzu. — Nova podružnica društva! — Naši gostioničari i jedan najavljeni zakon — Kanimmo se opojnih pića. — Sveuč. prof. dr. I. Šilović. — Srbi i Bugari. — O Bugarima). — Škola i alkohol (Poduka u alkoholu — kako djeca piju). — Država u borbi proti alkoholu. (Zakon proti piću u Novoj Zelandi). — Alkoholizam i vojničstvo. — Bilješke (Političari i apstinencija. Gjaštvo i apstinencija. — Proti alkoholni dani u Brnu). — „Novi Život“ izlazi svakog mjeseca jedanput u Karlovcu (na Kupi). Stoji na godinu 2 kr. 24 fil. — Pret-plata se šalje „Novom Životu“, Karlovac.

Pokrajinske vijesti.

Dubrovnik

Protjeranje druga Delića.

Pred dva mjeseca doputovao je iz Mostara u Dubrovnik, na oporavak zdravlja, drug Delić. Naši detektivi odmah su ga nanjušili, te počeli pratiti na svakom koraku, šta više, jedan špicl sa mjesnog Poglavarstva, nakon dva dana što je drug Delić prispio u Dubrovnik, videći ga u društvu sa gosp. K-m, upozorio je gosp. K., da se nedruži sa Delićem!

Nama, socijalistima, bila je odmah poznata namjera gosp. sa Poglavarstva, prama našem drugu. Nije prošlo nekoliko dana, da se mora kroz 48 sati odalečiti iz Dubrovnika, jer da je protjeran iz svih zemalja zastupanih na Carevinskom vijeću.

Drug Delić je protiv osude uložio utok, te mu je konačno dozvoljeno da do riješenja istog utoka može ostati u Dubrovniku.

Odgovor sa namjesništva došao je onaki kakav su izrekli i vlastodršci u Dubrovniku. Radi toga morao je drug Delić da ostavi Dubrovnik te odputuje u Bosnu, gdje opet nije imao mira, jer ga je naša „slavna“ policija preporučila svojoj posestrini u Bosni.

Mi se sa naše strane ustežemo od svakog komentara, već iznosimo na javnost sama

fakta, da čitatelji uvide sa kakovim se reakcionarnim „zakonima“ služe gospoda sa Poglavarstva prema jednom nevinom čovjeku, koji nije ništa drugo kriv, nego zato što neće da misli tuđjom glavom.

Stvar je predana našim drugovima zastupnicima u Parlamentu, neka i gospoda na vladi u Beču uvide kakovih ljudi ima na našem Poglavarstvu.

Upozorujemo dubrovačko radništvo da ni najmanje ne klone duhom, u radu za naše svete ideale; neka vlastodršci progone koliko hoće, neće ipak postignuti svoj cilj, jer uzvišenu ideju socijalizma nijesu mogli da ustave ni pametnije glave nego li Škarići, Heldi, Mrazi et comp.

Socijalističko sjeme, posijano na dubrovačkom stradunu, sve to više niče i niče, i prkosi svim našim protivnicima.

Dubrovački Socijalisti.

..

Prostorije „Radničkog Doma“. Uprava „Doma“ pobrinula se je za proširenje prostorija, te joj je uspjelo „Dom“ sasvim preurediti. Otvorena je i društvena kavana, u kavani postavljena je i biljar, koji stoji na raspoloženje drugova. Samo po sebi se razumije, da je u našem „Domu“ isključen alkohol, ali za to mogu se dobiti sva pića u kojima nema alkohola. Dužnost se sama po sebi sada nameće drugovima, da pohagjaju svoje lokale i da se mane nezdravih kavana, gdje ne samo što ne nalaze nikakve duševne hrane, ali gdje propada pijenjem alkohola i gdje zanemaruju svoj zadatak svijesnog radnika i socijaliste u težnji, da i u ovom gradu steče upliva i poštovanja.

Pozorišni diletanti. Pred kratko vrijeme osnovala je pozorišna družina, koja će u subotu dana 23. o. mj. stupiti pred drugove sa šaljivim komadom „Dva smušenjaka“. Upozorujemo drugove da što intenzivnije podupru ovu našu vrijednu inštituciju. Nebi smjelo da nijednog druga bude a da ne prisustvuje prvoj predstavi naših mladih diletanata. O pozorišnoj družini opširnije u idućem broju.

Radnički pokret.

Godišnja bilanca drvodjelske struke u Spljetu za god. 1912.

Primitak:	
Saldo blagajne 1911	K 80-10
2171 marka po 76 fil.	K 1649-96
56 upisnina po 50 fil.	K 28—
Utjerano u blagajni 1912.	K 57-92
Ukupno K 1815-98	
Izdatak:	
Besposlena potpora	K 211-67
Bolestnička	K 173-40
Putna	K 85-80
Lokalna	K 21-40
Za novine	K 80-26
Za stan	K 224-50
Administracija struke	K 16-63
Za 2 kongresa u Trst	K 99—
Za poštarinu	K 11-54
Konferencija	K 10—
Agitacija	K 25—
Razne	K 22-60
Povraćeno dr. A. P.	K 9-30
Medjustrukovnom Odboru	K 8—
Za glazbu omladine	K 8—

Blagajniku filir po marci	K 18-84
Poslano centrali	K 601-87
Ukupni izdatak K 1627-81	
Saldo blagajne god. 1912. K	188-17
Ukupno K 1815-98	

B. Fiorentini v. r. **Josip Prpić** v. r.
blagajnik. za predsjednika.

Antun Sikić
tajnik.

Pregledano i u redu pronadjeno po kontrolnom odboru:

Kragić Nikola v. r. **Albert Romano** v. r.
Za Medjustrukovni odbor:
Busija Mato v. r.

Šibenske vijesti.

Šibenik, 18. III. 1913.

U zadnjem broju „Crv. Barjaka“ a u članku „Mješovite organizacije“ čita se i ovo: „U Šibeniku mješoviti savez postoji na papiru. Pokušaj strukovne organizacije nije uspio, jer sam savez nije nikada razvio onu djelatnost, koja se od njega mogla očekivati.“

Prva rečenica je tačna, dok je druga samo zavodljiva.

A da to dokažem, izlažem ove činjenice.

U Šibeniku, kako je poznato, nema dosta radnika, a ono što ih ima ne naliče onim pravim radnicima koji su osnov za razvitak strukovnih organizacija. Uzmimo za primjer stolarsku struku. Od tog zanata nema nego 7 radionica, u kojima su zaposleni otac i sin, otac i dva sina, ili poduzetnik i jedan radnik, ali je i taj radnik postao skoro familijaran radi dužine vremena što kod poduzetnika radi, ili za to što mu je rogjak, ili krsni kum i slično. Takov element, razumije se, da nije za organizaciju.

Uzmimo sada drugu struku, i to najvišu po svom broju, zidare. Njih ima jedno stotinjak kad je dobra sezona rada. Prošlog i predprošlog ljeta bili su svi u organizaciji. Prošlo ljeto i nadošla zima, organizacija škljocne. Zašto? Evo zašto. Poneki od radnika odu svojoj kući, kod koje mogu lijepo da prozime i da izrade šta u svom polju, poneki se dadu na radnje tako zvanih *futureta* i za neko vrijeme postane neprirodni poslodavac, ali zato što mu za taj posao potrebuje koji radnik, odnošaj između takog neprirodnog poslodavca i radnika razmimoilazi se, interesi nisu jednaki, i eto svagje!

Kod kovača i dr gih zanata dogagja se ista stvar, s napomenom da su te struke tako slabo razvite, da ne mogu niti da sastave grupu u pomanjkanju propisanog broja članova za ustanovljenje.

Kazaće se, e ali u Šibeniku postoje dvije tvornice, ona Sufida i Steinbeiss.

Istina. Ali koje fajde i od toga. Radnici koji su tu zaposleni *nijesu proleterii*. A u tvornicama gdje nije zaposlen proleterijat, slabo uspeva organizacija. Kod „Sufida“ radnike možemo svrstati u dva reda: *u naše seljake i regnicole*. Naš seljak radi ne od toga da živi, nego da *namiče stanje*.

On ima u najmanju ruku svoju kućicu i nekoliko komada ne obradjene zemlje. Da ta zemlja ne ostane neobradjena, dogje u tvornicu, tu radi i skoro gladije samo da prištedi *žurnate*, s kojima će obraditi polje. Kad je to postigao, tvornica ga više ne vija. Što se regnicola tiče, oni su privilegovana klasa radnika, koja se boji da u stečevinama organizacije ne izgubi blagodat povlastica. A povlastice se tu, stečevine organizaciji mogu da se dobiju i ne dobiju — rezonuju oni. Kad je riječ o radnicima u „Sufidu“ neka mi se dozvoli spomeniti i ovaj tipičan dogagjaj. U društvu sa mojim nezaboravnim prijateljem Nikolom Njegušem i uz asistenciju jednog isprobanog organizatora iz Spljeta, odosmo jednog dana agitirati oko tih radnika. Ali sa nikakvim uspjehom. Odosmo i sutra i preksutra, skoro razdrsmo i cipele tumarajući po rgjavim putevima koja vode u „Sufid“, i uvijek s nikakvim uspjehom. Taj isprobani organizator iz Spljeta stade tada svjetovati mene i Nikolu, da za koje vrijeme pustimo tu svoju nakanu, jer da time lako možemo da štetujemo stvari, kad još nije tlo sazrelo. Sada da vidimo ko je taj isprobani organizator iz Spljeta? Ni više ni manje neg onaj isti koji je u članku „Mješovite organizacije“ napisao, da pokušaj strukovne organizacije u Šibeniku nije uspio, *jer sam savez nije nikada razvio onu djelatnost, koja se od njega mogla očekivati*.

Još ću jedan pogled baciti na naš radnički pokret i time ću završiti.

Nisam pristalica krivo shvaćenog pravila da jedna ideja vrijedi onoliko koliko ljudi koji tu ideju zastupaju. Ali kad se pojam ideje zamijeni sa pojmom jednog pokreta, socijalističkog imenično, onda to pravilo dobiva veliku važnost. Kod nas radnici u imenu svog predvoditelja često gledaju uspjeh svoje stvari. A imena radničkih agitatora u Šibeniku ne mogu da pruže takovo jamstvo.

Kad se dakle reasumiraju svi razlozi koje sam naveo a koji su po svojoj zamašitosti sjeriječavali razvitak radničkog pokreta u Šibeniku, onda moramo doći do ove konkluzije: Splitski koliko politički odbor toliko megjustrukovni, dok se je natezao, i u tome djelomično uspio, da isključi iz Stranke dobre i požrtvovne drugove radi njihove tobožnje pogrešivosti, dotle je malo mara i truda uložio na razvitak radničkog pokreta u Šibeniku, koji postoji dakle na papiru ne za to što tobože nije razvio onu djelatnost koja se od njega mogla očekivati, neg za to što se u pomanjkanju preduvjeta nije ni mogao da razvije, a u koliko je mogao nije mu dolazila pomoć s one strane s koje je tu pomoć on mogao i morao očekivati.

Ivo Baljkas.